

הסרט נז"א [?] מניפולציה בשמונה רמות

17.09.2026 | קובי מיכאל | written by

עיקרי הדברים

- הסרט נז"א מוצג כתחקיר עיתונאי וכדיון מוסרי, אך בחינה של המסגרת הנרטיבית והמתודולוגית שלו מעלה כי הוא מציג תמונה חד-צדדית המנתקת את האירועים מהקשרם המבצעי, ההיסטורי והאסטרטגי.
- הסרט מתעלם כמעט לחלוטין ממתקפת חמאס ב-7 באוקטובר וממאפייניה החריגים של זירת הלחימה בעזה, ובהם השימוש באזרחים כמגן אנושי ובמתקנים אזרחיים והומניטריים כתשתיות טרור.
- הסרט מאמץ ללא בחינה ביקורתית את נתוני משרד הבריאות העזתי שבשליטת חמאס, אף שמחקרים הצביעו על מניפולציות סטטיסטיות, על הצגת מחבלים שנהרגו כאזרחים ועל רישומים כפולים או כוזבים.
- הסרט מציג אנשי מודיעין זוטרים כמקבלי החלטות ומתעלם מתפקידם של הדרגים הבכירים, הייעוץ המשפטי הצבאי, חקר הביצועים והמאמצים שהפעיל צה"ל לצמצום הפגיעה בבלתי מעורבים.
- הסרט נמנע מהשוואה למלחמות אורבניות אחרות, אף שהשוואה כזאת חיונית לבחינת הטענה בדבר היקף הנזק האגבי בלחימה ברצועת עזה.
- הבחירה להשיק את הסרט בחו"ל ולא להעמיד תחילה את ממצאיו לדיון מקצועי וציבורי בישראל, לצד הרקע הפוליטי והאקטיביסטי של יוצריו, מחזקת את הרושם כי אין מדובר בביקורת בונה אלא במהלך שנועד להכפיש את ישראל ואת צה"ל.

מבוא

זכייתו של הסרט התיעודי "נז"א" (ראשי תיבות צה"ליים ל"נזק אגבי") של היוצרים יובל אברהם ורחל שור בפרס חבר השופטים בפסטיבל ונציה, עוררה הד נרחב בישראל, וכתוצאה מכך, כנראה שגם בזירה הבינלאומית. ואולם, בחינה ראשונית של המסגרת הנרטיבית והמתודית של הסרט חושפת מניפולציה זדונית ומחושבת היטב. תחת כסות של "חשיפה עיתונאית" ותיעוד מוסרי, מציג הסרט תמונה חד-ממדית, שמנתקת את האירועים מהקשרם ההיסטורי והמבצעי, ומפרה את הכללים הבסיסיים ביותר של שיח ביקורתי ומאוזן. קשה להשתחרר מהרושם שהסרט מושפע מאוד מתפישתם הפוליטית של יוצריו, ושתכליתו להכפיש את צה"ל ואת מדינת ישראל, ולהזין את הביקורת הבינלאומית נגד ישראל ואת המגמה להופכה למדינה מנודה ומצורעת.

מלחמה שנכפתה: הרקע והזירה האורבנית

המלחמה ברצועת עזה לא פרצה בחלל ריק. היא נכפתה על מדינת ישראל בעקבות מתקפה

רצחנית, ברוטלית וג'נוסיידית במהותה של ארגון הטרור חמאס ב-7 באוקטובר 2023. המלחמה הזאת צילקה את התודעה הקולקטיבית בישראל. למרות הפסקת האש שהוכרזה ב-10 באוקטובר 2025, המלחמה נמשכת, גם אם במאפיינים אחרים ופחות אינטנסיביים. היא עדיין בחזקת פצע מדמם בעבור החברה הישראלית כולה.

מלחמה היא אירוע טראגי, אלים, רווי רגשות ואפוף אי-ודאות קבועה ("ערפל הקרב"). היא מנוהלת על ידי בני אדם, ובהכרח נופלות בה טעויות הגובות מחיר אנושי כבד ובלתי נתפס. אין ספק כי גם במלחמה זו התרחשו אירועים שניתן לציין וצריך לזכור. היה למנוע. אך בכל ניסיון להציג תמונה רחבה וכוללת, מתחייבת התייחסות למאפיינים הייחודיים של זירת הלחימה: רצועת עזה נהפכה לאזור המבוצר ביותר בעולם, שבו נחפרה רשת מנהרות ענפה של מאות קילומטרים עם אלפי פירים הממוקמים בתוך בתים פרטיים, בתי חולים, בתי ספר, מסגדים, מרפאות, מתקני או"ם ואפילו בתי קברות. השימוש האכזרי של חמאס באוכלוסייה האזרחית כ"מגן אנושי" והשימוש הציני של חמאס בתשתיות אזרחיות והומניטריות למטרות טרור, בשילוב הצפיפות האורבנית החריגה, יצרו זירת קרב חסרת תקדים במורכבותה.

הנרטיב השקרי של נתוני הנפגעים והדהודו

התקשורת הבינלאומית, ארגונים בינלאומיים ובכללם האו"ם ואפילו ממשלות, נוטים לאמץ את דיווחי משרד הבריאות ברצועת עזה, הנשלט על ידי חמאס, אודות מספרי הנפגעים. בחינה מחקרית ומתודית של הנתונים האלה מתעדת כרוניקה של מניפולציה סטטיסטית שמטרתה לייצר מיצג שווא של "רצח עם" והנדסת תודעה בינלאומית. כך למשל:

- **הפרכת נרטיב ה-70% (נשים וילדים):** במשך חודשים ארוכים הזינו חמאס והאו"ם את התקשורת העולמית בטענה שלפיה 70-72% מההרוגים הם נשים וילדים. מחקרים מעמיקים של מכון וושינגטון משנת 2024 ומשנת 2025, לצד ניתוחים מפורטים של חוקרים עצמאיים דוגמת סאלו אייזנברג ופרסומים של מחבר נייר זה, הוכיחו כי מדובר בעיוות מתודי חמור. הנתונים התבססו במידה רבה על דיווחים בתקשורת וטופסי גוגל ללא אימות זהות. ברגע שמשרד הבריאות של חמאס נדרש להציג רשימות מזוהות עם פרטים אישיים מלאים, שיעור הנשים והילדים צנח באופן דרמטי לכ-50% בלבד [1]. שיעור המשקף את חלקם באוכלוסייה.
- **העלמת לוחמים והסתרת גברים בוגרים:** חמאס נמנע באופן מודע מהפרדה בין אזרחים לבין מחבלים שנהרגו. בניתוח המתודולוגי של מכון וושינגטון הודגש כי אלפי לוחמי חמאס שנהרגו בקרבות עומק או במנהרות הושמטו כליל מהדיווחים, או שנרשמו כאזרחים מן השורה. יתרה מזאת, בדיקת הנתונים גילתה תופעות אבסורדיות כגון "היעלמות" של גברים מבוגרים מקטגוריות ההרוגים ודיווחים על ירידה במספר הגברים המתים לאורך זמן [2]. כשל סטטיסטי בלתי אפשרי הנובע ממניפולציה ידנית של המאגר.
- **הכללת נפגעים משיגורים כושלים ומאוכלוסייה אזרחית:** כפי שנחשף בפיצוץ בבית

החולים אל-אהלי בתחילת המלחמה, חמאס שילב באופן מיידי 471 הרוגים משיגור כושל של הג'יהאד האיסלאמי במניין ההרוגים שיוחס לצה"ל (למרות שבפועל נהרגו רק כ-30), ולא תיקן את הנתון אף לאחר שהתבררה האמת. בנוסף, מנגנון הספירה העזתי כולל מתים בנסיבות טבעיות ומחלות כחלק מהמתים במלחמה כדי להנפיק קצבאות וסיוע.

ניתוחים אקדמיים ומחקרי שטח מקצועיים מוכיחים כי כאשר מנקים את המניפולציות של חמאס ומציגים את הנתונים האמיתיים או הסבירים יותר ² היחס בין אזרחים ללוחמים בלחימה בעזה נמוך באופן חסר תקדים לעומת כל לחימה אורבנית בעשורים האחרונים. הסתרת עובדות אלה בסרט אינה פער מידע תמים, אלא אימוץ מלא של הנרטיב השקרי של ארגון הטרור.

מניפולציה בשמונה רמות: כרוניקה של הטעיה

יוצרי הסרט הפיקו סרט שתכליתו עיצוב נרטיב מפליל ומכפיש את צה"ל ואת מדינת ישראל באמצעות מניפולציה בשמונה רמות:

1. **היעדר הקשר ונסיבות:** הסרט אינו מתייחס באופן ראוי, אם בכלל, לנסיבות שהובילו לפרוץ המלחמה ולהתקפת הטרור חסרת התקדים של חמאס, ובכך מנתק את תגובת צה"ל מהטריגר הישיר שלה.
2. **היעדר נתונים כוללים:** הסרט נמנע מלהציג נתונים מסכמים ורשמיים לגבי מספר ההרוגים ברצועת עזה, ואפילו לשיטתו, ובהתייחס לחלוקה המתחייבת בין מחבלים לאזרחים, והיחס האמיתי והמחושב של הנזק האגבי.
3. **הימנעות מהשוואה היסטורית:** השוואה מקצועית ליחס הנזק האגבי במלחמות אורבניות אחרות בעשורים האחרונים (כגון הקרבות במוסול, רקה או פלוג'ה) היתה מובילה בהכרח לקביעה כי יחס הנזק האגבי בלחימה ברצועת עזה הוא הנמוך ביותר שנרשם בהיסטוריה של הלחימה האורבנית הצפופה.
4. **התעלמות ממאפייני הלחימה האורבנית:** הסרט ממסגר את הפגיעה באזרחים כהחלטה יזומה ומכוונת, תוך התעלמות מוחלטת ממאפייניה של זירת הלחימה במקום הצפוף, החפור והממוטען בעולם, ומכך שחמאס שיכלל את הפרקטיקה של שימוש באוכלוסייה כמגן אנושי והפך כמעט כל מוסד אזרחי וציבורי לחלק ממערך הלחימה שלו, כשתשתית של מאות קילומטרים של מנהרות מחוברת באמצעות אלפי פירים לבתי מגורים, מבני ציבור, מתקנים הומניטריים ומתקנים של האו"ם/אונר"א וארגוני סיוע אזרחי אחרים.
5. **התעלמות ממאמצי המניעה של צה"ל:** הסרט אינו מתייחס למאמצים ייחודיים וחסרי תקדים שהפעיל צה"ל לצמצום הפגיעה בבלתי מעורבים, ובהם: פינוי אוכלוסייה מאזורי קרב, שיחות טלפון אזהרה, טקטיקת "הקש בגג", והטלת מיליוני כרוזים מהאוויר.
6. **עיוות והתעלמות מנוהל אישור מטרות לתקיפה:** אנשי המודיעין שרואיינו בסרט ³ מוכשרים ככל שיהיו ⁴ אינם מקבלי ההחלטות ואין להם את התמונה המלאה להערכת

הנזק האגבי הכולל. ההחלטות המבצעיות מתקבלות על ידי מפקדים בכירים, בליווי ואישור של יועצים משפטיים צבאיים (פרקליטות צבאית), בהתאם לתנאי השטח, סוג החימוש המדויק ומחקרי ביצועים מפורטים.

7. **היעדר אישור עובדתי:** יוצרי הסרט נכשלו בהצגת עובדות המוכיחות את טענות המרואיינים. לא נעשה ניסיון לחבר בין אמירות של המרואיינים לבין אירועים מוכחים בשטח, או להוכיח כי לדברים יש בסיס שבא לידי ביטוי בתוצאות המבצעיות האמיתיות.

8. **הימנעות מדיון ביקורתי בשיח הישראלי:** ליוצרים לא היתה כוונה אמיתית לעורר דיון פנימי נוקב ובונה בישראל במטרה להביא לתיקון מצב בעייתי שהם זיהו. לראיה, הם בחרו שלא להציג את ממצאיהם בפני גורמים מוסמכים בישראל ואף לא בפני הציבור הישראלי, אלא העדיפו להשיק את הסרט בפסטיבלים בינלאומיים בחו"ל.

הרקע של היוצרים: האג'נדה שמאחורי המצלמה

כשמחברים את הכשלים האלה לרקע של יובל אברהם [2] אחד מיוצרי הסרט [3] ולפעילותו השוטפת והפרובוקטיבית בשטחי יהודה ושומרון, כולל עימותים ואלימות כלפי חיילי צה"ל, מתגלה התמונה המלאה. המניע מאחורי הסרט אינו תחקיר עיתונאי נייטרלי או דאגה טהורה לזכויות אדם, אלא אג'נדה פוליטית ברורה שמטרתה להכפיש את מדינת ישראל וצה"ל בזירה הבינלאומית. הקשר זה מוסתר בקפידה מקהל הצופים בחו"ל, שחסר את הכלים והידע להבין את ההטיה המובנית ביצירה.

סיכום

מלחמה היא אירוע אנושי מורכב, אלים ואכזר, הגובה מחיר דמים יקר גם של אזרחים לא מעורבים. במלחמה גם קורות טעויות ויש שדברים נעשים בשגגה. צה"ל עושה וצריך כנראה לעשות עוד יותר כדי למצות תחקירי אירועים עד תום, ולמצות את הדין במקרים שבהם חיילים פעלו בניגוד להוראות הצבא או הדין הבינלאומי. הנתונים מלמדים שלמרות מורכבותה של זירת הלחימה ולמרות דפוסי הפעולה של חמאס בהתייחס לשימוש באוכלוסייה אזרחית כמגן אנושי ולשימוש במתקנים אזרחיים והומניטריים כתשתיות טרור, הפעיל צה"ל שורה של מאמצים, שלא הופעלו על ידי צבא מערבי אחר כלשהו, כדי לצמצם את הנזק האגבי. והנתונים מלמדים, בכל השוואה שתיעשה, שהנזק האגבי בשלוש שנות לחימה ברצועת עזה הוא הנמוך ביותר בהשוואה לכל מלחמה אורבנית אחרת בעשורים האחרונים.

יצירה קולנועית שמתיימרת לעסוק במוסר ובחיי אדם אינה יכולה להרשות לעצמה לברור עובדות באופן סלקטיבי. הסרט "נז"א" חוטא לאמת ההיסטורית והמבצעית: הוא מתעלם מהתוקפן, מתעלם מתנאי השטח המורכבים, ומסלף את נהלי הלחימה של צה"ל ואת נתוני הנפגעים בשטח. הימנעות מכוונת של יוצרי הסרט מהעלאת הנושא וממצאי תחקיריהם בפני גורמים מוסמכים בישראל ולשיח הציבורי בישראל וההעדפה להציג חצי אמת בזירה הבינלאומית

אינה ביקורת בונה [?] היא מניפולציה שמשרתת אג'נדה פוליטית חד-צדדית.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.